

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля
« 01 » *липень*

Юрій БІДЗІЛЯ
2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАСАДИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ

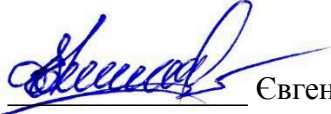
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	06 Журналістика
Спеціальність	061 Журналістика
Освітня програма	Журналістика
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Засади літературної творчості**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **06 Журналістика** спеціальності **061 Журналістика** освітньої програми «**Журналістика**».

Розробник: *Бідзіля Юрій Михайлович*, доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; *Гецько Ганна Іванівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри журналістики**

Протокол № 12 від 27 червня 2024 року

Завідувач кафедри Євген СОЛОМІН

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 9 від 28 червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Галина ШКУРКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	2-й	2-й
	Лекції:	
	20 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	–	–
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	40 год.	8 год.
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60 год.	102 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни «**Засади літературної творчості**» – виробити у студентів на теоретичному й практичному рівні знання і наукову систему поглядів про найактуальніші проблеми сучасної літературно-творчої та соціальнокомунікаційної науки, допомогти їм осмислити питання специфіки художнього та журналістського пізнання дійсності; виробити у студентів компетентності аналізу художніх та журналістських творів у контексті часу створення та з урахуванням досягнень сучасної науки, вміння створювати креативний текст у художньо-публіцистичному стилі, доцільно використовувати різноманітні креативні художні засоби, розуміння естетичного й предмету мистецтва у літературі та журналістській практиці.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціальнокомунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК13. Здатність застосовувати комп'ютерні технології для пошуку, дослідження й отримання додаткової інформації, а також для поширення власного інформаційного продукту.

СК16. Здатність спілкуватися, співпрацювати зі спеціалістами інших сфер, представниками різних професійних груп, експертами з різноманітних галузей знань тощо з метою виконання журналістських завдань.

СК17. Здатність виокремлювати під час виконання виробничих завдань факти, події, процеси та ін., про які бракує знань і які не вдається відтворити, що передбачає необхідність у самоосвіті та професійному вдосконаленні.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Засади літературної творчості**» є опанування навчальної дисципліни ОК01. Історія та культура України.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Журналістика» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.	ПР10
Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.	ПР11
Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.	ПР14
Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.	ПР15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Засади літературної творчості»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПР
Здобувач вищої освіти уміє аналізувати власну, командну роботу та оцінювати діяльність колег крізь призму примноження суспільних і культурних цінностей людської спільноти.	ПР10
Уміє вільно спілкуватися державною мовою з професійних питань, дотримується академічної доброчесності.	ПР11
Уміє генерувати контент за заданою темою, використовуючи різні джерела інформації та власний креативний підхід.	ПР14
Уміє ефективно послуговуватися мовними засобами для створення різножанрового тексту за заданою темою та з урахуванням каналу та способу поширення інформації.	ПР15

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни «Засади літературної творчості» є: екзамен; модульні контрольні роботи; поточне оцінювання, яке включає: практичні завдання з аналізу та створення художньо-публіцистичних медіатекстів на лабораторних заняттях, тематичний контроль за результатами самостійної та індивідуальної роботи студентів, зокрема й презентація творчих робіт на задані теми, а також підсумковий контроль – у вигляді модульної контрольної роботи, публічної презентації власного есе на традиційному щорічному конкурсі «Есе про все» та усного екзамену з елементами тестів.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Лабораторні заняття (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу)	10	30	10	15
Результати різних форм студентських активностей за заданою темою (підготовка та проведення панельної дискусії; створення літературно-публіцистичного відеоогляду; запис аудіоподкасту; публікація авторських матеріалів (не менше двох), опублікованих у медіа; написання рецензії на сучасний твір; індивідуально-командна робота у формі креативного ток-шоу / симуляції прямоетерної програми тощо)	3	30	2	20
Індивідуальна творча робота (підсумкове есе)			1	20
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Неформальна освіта на онлайн-платформах (пропонується курс «Спадщина для соціальної згуртованості під час війни: кейси українських культурних дієвців». URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/spadshchyna-dlya-sotsialnoi-zghurtovanosti/)			1	5
Разом		100		100

Критерії оцінювання під час лабораторних занять

Теоретичні знання з курсу перевіряються й оцінюються за результатами усної відповіді на питання лабораторних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

Крім того, в рамках лабораторних занять студенти виконують такі індивідуальні й колективні творчі роботи: 1) підготовка та проведення панельної дискусії; 2) створення літературно-публіцистичного відеоогляду; 3) запис аудіоподкасту; 4) публікація авторських матеріалів (не менше двох), опублікованих у медіа; 5) індивідуально-командна робота у формі креативного ток-шоу / симуляції прямоетерної програми тощо. Кожне із завдань оцінюється індивідуально, в максимальній сумі складає 60 (30+30). Презентація та публічний захист індивідуальної творчої роботи (підсумкового есе) за участі стейкхолдерів (викладачі кафедри, випускники, роботодавці, студенти старших курсів).

Критерії оцінювання авторського матеріалу (есе) в рамках курсу «Засади літературної творчості»

Критерії	Максимальний рівень	Середній рівень	Мінімальний рівень	Незадовільний рівень
Тема, відповідність формату есе	Тема конкретна, містить проблему та спонукає замислитись (4)	Тема конкретна, викликає інтерес, але не вистачає проблемності (3)	Тема зловбоденна, утім не варта висвітлення у форматі есе (2)	Автор обрав дуже загальну тему й не зумів актуалізувати проблему (1)
Архітектоніка матеріалу	Довільна композиція, чітка логічна виразність викладених міркувань, узгодженість основних тез та аргументів (4)	Довільна композиція, проте частково порушена логічна виразність у міркуваннях (3)	Структура потребує вдосконалення, порушена логічна послідовність, теза не відповідає запропонованій темі, наведені аргументи не є доречними (2)	Хаотичність, відсутність аргументів, втрата логічних зв'язків між наведеними міркуваннями (1)
Оригінальність заголовка	Назва оригінальна, відповідає змісту або ж є відправною точкою в роздумах автора чи виражає відношення частини і цілого (4)	Заголовок відповідає змісту, але не є оригінальним (3)	Заголовок не оригінальний, лише частково відповідає змісту (2)	Заголовок ні прямо, ні опосередковано не відповідає змісту, не привертає увагу до тексту (1)
Авторська позиція	Виклад від першої особи, суб'єктивна	Виклад від першої особи, у тексті	Виклад від першої особи, але думка автора	У тексті немає чіткої авторської

	авторська позиція, особистісний характер рецепції ключової проблеми та її осмислення (4)	простежується авторська спрямованість мислення, однак недостатня аргументація (3)	губиться через недостатність аргументації, не вміння добирати аналогії та проводити паралелі (2)	позиції щодо порушеної проблеми, спостерігається двозначність у наведених міркуваннях (1)
Стиль та мовне оформлення	Стиль відповідає формі есе, спостерігається динамічне чергування полемічних висловлень, питань, установка на розмовну інтонацію й лексику, активне використання виразливо-образових засобів (4)	Стиль тексту загалом відповідає формату есе, але потребує збагачення та урізноманітнення лексики, зокрема вживанням метафор, порівнянь, алегоричних образів та символів (3)	Стиль тексту частково відповідає формату есе, порушена динаміка у викладених міркуваннях, відсутня емоційність та експресивність у висловлюваннях, трапляються мовні помилки (2)	У тексті не дотримано стильової та змістової єдності, потребує збагачення та урізноманітнення лексики й граматична будова висловлення, багато мовних помилок (1)
Підсумкова оцінка	20	12	8	4

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота з дисципліни «Засади літературної творчості» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів.

Перед модульною контрольною роботою здобувачі вищої освіти виконують всі види лабораторних (зокрема індивідуальних та командних) завдань, мають поточні підсумкові бали за лабораторні заняття та самостійну роботу.

Модульна контрольна робота складається з трьох блоків: перший – теоретичний, складається з двох питань. У ньому надається можливість продемонструвати глибинні знання в теоретичній частині курсу. Другий блок складається з творчого завдання – створення мінітексту, в якому пропонується виявити журналістську ерудицію на базі отриманих знань. Третя частина контрольної роботи складається з елементарних питань на предмет знання та використання термінологічної бази навчальної дисципліни. Максимальна кількість балів, одержаних під час однієї модульної контрольної роботи, становить 40 б (10+20+10).

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумкове оцінювання здійснюється на основі двох модульних контрольних робіт та інших видів робіт, передбачених робочою програмою.

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Загальна кількість балів, яку може отримати студент – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів і виведення середнього арифметичного за всі види робіт $-(100+100) : 2$. Отримані бали переводяться також в оцінку за чотирибальною національною шкалою.

Оцінка відмінно (А) виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (В) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (С) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце

Оцінка задовільно (D) виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка задовільно (Е) виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка незадовільно (FX) виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка незадовільно (F) виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь серйозний елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні. За результатами контролю знань студентів дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре», та «задовільно». Студент має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81

D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Специфіка формування та розвитку теоретико-літературної думки. Літературна творчість як наука і навчальна дисципліна.

Літературознавство та журналістикознавство в науковій та навчальній системах. Науковий зміст, предмет і завдання літературної творчості. Засади літературної творчості й теорія літератури в системі літературознавчих дисциплін. Зв'язок літературної творчості й теорії літератури з журналістикою, психологією, естетикою, мистецтвознавством, мовознавством, історією та іншими науками. Поняття про методологію літературознавства та соціальних комунікацій. Методологічний плюралізм як особливість сучасної науки. Новочасні проблеми наукового вивчення засад літературної творчості й теорії літератури.

Тема 2. Основні етапи розвитку теоретико-літературної думки: античність, середньовіччя, відродження.

Біля джерел літературознавства: розвиток естетичної думки в епоху Античності. Погляди на літературу Платона та Аристотеля. Зародження літературознавства в епоху Середньовіччя. Проблеми теорії літератури в епоху Відродження.

Тема 3. Розвій теоретико-літературного світорозуміння від бароко до німецького класичного іdealізму.

Бачення людини і світу в бароко як напрямі літератури та мистецтва. Рококо як примхливий реверсований стиль щодо бароко. Погляди та дискусії про мистецтво в епоху Бароко. Н. Буало як теоретик класицизму. Просвітництво як нова доба європейської науки, ідеології та культури. Наукові теорії просвітителів (Д. Дідро, Г. Лессінга, Й. Гердера, І. Канта, Г. Гегеля та ін.). Утвердження теорії літератури як самостійної дисципліни. Зростання ролі літератури та слова в житті суспільства. Передумови формування та основні риси німецького іdealізму (Кант, Фіхте, Шеллінг, Гегель). Мистецтво слова періоду німецького класичного іdealізму.

Тема 4. Основні напрями та течії у розвитку літературознавства крізь призму соціальної комунікативістики.

Міфологічна школа як напрям літературознавства. Роль Ф. Шеллінга, братів Шлегелів, теорії архетипів Юнга, Біблії та інших теологічних творів у формуванні цієї наукової літературознавчої школи. Біографічний метод як літературний напрям в світовому та українському літературознавстві. В. Стус в інтерпретації М. Коцюбинської. Особливості становлення та розвитку культурно-історичної школи як напряму європейського позитивізму.

Теорія І. Тена щодо призначення мистецтва. Компаративізм як напрям та метод вивчення мистецтва та наукових явищ. Українська компаративістика. Естетичне начало в мистецькому інтуїтивізмі. Бачення інтуїтивізму в працях А. Бергсона («Пам'ять і матерія», «Творча еволюція», «Сміх»). «Молода Муза», «Українська хата» та твори М. Хвильового в системі інтуїтивізму.

Тема 5. Фройдизм, структуралізм, екзистенціалізм у структурі світового літературознавства.

Фройдизм як система психоаналізу в засадах літературної творчості. Соломія Павличко як літературознавець фройдизму та неофройдизму («Дискурс модернізму в українській літературі»). Структуралізм як логоцентрична система сприйняття світу. Роль К. Леві-Строса («Печальні тропіки», 1955) у формуванні структуралізму в мистецтві. Український структуралізм в літературі. Екзистенціалізм у мистецтві та літературознавстві як напрям абсолютної унікальності людського буття. Аналіз особливостей екзистенціалізму новел В. Стефаніка («Камінний хрест», «Новина»), творів М. Хвильового («Вальдшнепи»), Т. Осьмачки («Ротонда душоубців»), В. Голдінга («Володар мух»), В. Барки («Жовтий князь»).

Тема 6. Генерика художньої літератури.

Генерика як сукупність усіх формально-змістових різновидів художньої літератури. Основні поняття генерики: рід, вид, жанр (жанровий різновид) у літературі. Проблема генеричного структурування літератури, основні категорії, їх співвіднесеність. Літературний рід як характеристика літератури через загальні зображально-виражальні ознаки (епос, лірика, драма). Літературний вид як характеристика літератури через особливі формально-змістові ознаки (роман, повість, оповідання, нарис, новела та ін.). Літературний жанр (жанровий різновид) як характеристика літератури через окремі зображально-виражальні ознаки (повість соціально-побутова, соціально-психологічна, біографічна тощо, роман античний, класицистичний, реалістичний, модерний, постмодерний та ін.). Суміжні (змішані) змістоформи.

Тема 7. Літературні роди в різні епохи: лірика, епос, драма та суміжні жанри.

Концепції походження літературних родів і критерії їхньої диференціації. Лірика як літературний рід: види, жанри, різновиди. Особливості образного ладу лірики. Образ переживання. Форми вираження авторської свідомості в ліриці. Образ ліричного героя (персонажа) у ліриці. Шляхи аналізу ліричного твору.

Тема 8. Епос як літературний рід.

Епос як літературний рід: види, жанри, різновиди. Своєрідність відтворення дійсності, вираження авторської свідомості в епічному творі. Аналіз епічного твору в аспекті методу і жанру. Залежність аналізу твору від багатоплановості епосу. Фабула, сюжет і композиція епічного твору. Аналіз епічного твору з точки зору сюжету і композиції. Види композиції в епічному творі. Художній образ та засоби його створення в епічному творі. Аналіз художніх образів епічного твору.

Тема 9. Література та журналістика як системи: модифікації жанрів.

Поняття про творчий метод та індивідуальний авторський стиль у мистецтві, літературі та журналістиці. Стиль письменника як сукупність усіх художніх особливостей творчості митця. Особливості індивідуального стилю журналіста. Специфіка жанрових систем в літературі та журналістиці. Жанрові теорії ХХ – ХХІ ст. Жанрова неунормованість роману як аксіоматичний постулат сучасної жанрології (Т. Денисова, В. Дончик, Д. Затонський, Н. Копистянська, Н. Бернадська та ін.). Роль індивідуально-авторського типу художнього мислення у формуванні жанрової природи роману доби постмодернізму. Детективний роман без чіткої детективної інтриги (У. Еко). Історичний роман без історії (Дж. Барнс, Дж. Фаулз, П. Акройд, Г. Свіфт, У. Еко). Соціально-психологічний роман без вираженого соціального конфлікту (Дж. Барнс, Г. Свіфт та ін.).

Тема 10. *Метажанр утопії та антиутопії.*

Категорія метажанру: основні характеристики та функції. Іманентна природа утопії та антиутопії. Жанровизначальні риси утопії. Жанрова характерологія антиутопії. Буття метажанру антиутопії в українській і зарубіжній літературах. Основні функції утопії й антиутопії.

Модуль 2.

Тема 11. *Драма як літературний рід.*

Драма як літературний рід: види, жанри, різновиди. Категорія конфлікту та її значення в аналізі драматичного твору. Різновиди драматичних конфліктів. Ознаки драматичного роду (сценічність, відсутність епічних описових елементів, динамічність дії, гострий конфлікт, особлива мовленнєва організація; умовне розігрування подій). Аналіз сюжету і композиції у драматичному творі. Художні засоби створення образу у драматичному творі. «Стара» і «нова» драма: теорія і практика. Дифузія жанрів сучасної драматургії.

Тема 12. *Жанрологічне означення кіносценарію.*

Кіносценарій крізь призму жанрологічної спіралі Н. Копистянської як оптимальної дослідницької стратегії нових жанрово-видових модифікацій літературної творчості. Контури жанрологічних потрактувань та версій сценарної форми як такої. Генологічні версії кіносценарію як літературного тексту (за жанрологічною матрицею Н. Копистянської). Український кіносценарій: культурні традиції.

Тема № 13. *Художній метод, художньо-публіцистичний образ, проблема типового в літературознавстві та журналістиці.*

Література як вид мистецтва і форма художньої діяльності. Основні функції художньої літератури (естетична та соціокультурна). Проблема умовності в літературі. Поняття про художній метод та художньо-публіцистичний образ. Діалектична єдність конкретного і загального, об'єктивного і суб'єктивного, абстрактного і конкретного в художньому образі. Система образів художнього твору. Класифікації образів та їх критерії. Проблема типового в літературознавстві та журналістиці.

Тема № 14. *Внутрішня і зовнішня форма літературно-художнього твору.*

Поняття внутрішньої форми твору, уявлення про її структуру. Архітектоніка художнього твору. Дослідження внутрішньої форми як елемент аналізу художнього твору. Поняття зовнішньої форми літературно-художнього твору. Художньо-мовленнєва організація літературного твору. Засоби увиразнення художнього мовлення (словотворчі,

лексико-синонімічні, контекстуально-синонімічні (поняття тропів), синтаксичні (поняття стилістичних фігур).

Тема № 15. Проблема поетики і цілісності літературного та журналістського твору.

Проблеми поетики художнього та журналістського твору. Поняття про твір як системно організовану цілісність. «Сили», що формують цілісність твору (самобутність етичного ставлення до предмета, художній задум, естетичний намір, художнє завдання, художня ідея тощо). Художній час, художній простір, хронотоп. Оптимальна організація твору. Зв'язок понять «оптимальна організація», «цілісність», «художність»: а) авторське відчуття оптимальності у виборі словесного матеріалу, сюжетних ходів, композиційних вирішень тощо; б) категорія гармонії (поняття міри, симетрії, урівноваженості, пропорції, диспропорції). Значення терміну «композиція». Поняття про «рамку», сильну позицію. Композиційні прийоми організації внутрішнього світу твору. Повнота освоєння теми і цілісність літературного твору. Зв'язок вичерпаності проблеми, повноти вираження теми, художньої ідеї з досягненням художньої істини. Сюжет художнього твору. Сюжет і фабула. Сюжет і композиція. Типи сюжетів. Система образів художнього твору: а) автор, форми вираження авторської свідомості (оповідач, розповідач, ліричний герой, образ автора); б) герой, персонаж, дійова особа; в) пейзаж, інтер'єр, портрет, емоційно-чуттєві образи; уявлення про художню деталь.

Тема № 16. Художня мова: журналістика і художньо-публіцистична комунікація.

Специфіка літературного спілкування. Структура художньої комунікації. Літературна мова і мова художньої літератури: відмінності у структурі, смислі та функціях. Автологія та інакомовлення. Мовлення автора і мовлення дійових осіб. Принцип організації художнього мовлення.

Тема № 17. Сучасні тенденції стильового розвитку літературної та журналістської творчості в умовах російської агресії.

Поняття стилю художньої творчості. Концепція Д. Чижевського. Літературні стилі (напрями) XVI – XIX ст.: бароко, класицизм, сентименталізм, романтизм, реалізм, натуралізм. Модернізм як художньо-стильова система: імпресіонізм, символізм, унанімізм, імажизм та імажинізм, футуризм, акмеїзм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм, «театр абсурду», «новий роман», «сердиті молоді люди», «розбите покоління» тощо. Постмодернізм.

Тема № 18. Новітні тенденції та проблеми у розвитку літературознавства як креативної комунікаційної галузі.

Українське літературознавство ХХ століття. Літературознавство незалежної України. Тенденції розвитку сучасного літературознавства. Актуальні проблеми у розвитку літературознавства як креативної комунікаційної галузі.

Тема № 19. Мова прозова, мова віршована. Версифікація.

Мова прозова і мова віршова. Антична система віршування. Силабічна система віршування. Силабо-тонічна система віршування. Ритміка, метрика, строфіка.

Тема № 20. Презентація журналістських есе.

Виникнення, становлення та розвиток жанру есе в різних національних літературних традиціях. Сучасна українська есеїстика (М. Рябчук, Н. Зборовська, В. Неборак, Ю. Андрухович, О. Забужко, Є. Баран, І. Андрусак, О. Бойченко, С. Жадан, О. Шкляр, В. Цибулько тощо). Презентація власного есе у рамках першого етапу загальноуніверситетського конкурсу «Есе про все».

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна/заочна					
	усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні семінарські	Лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Модуль 1.						
Тема 1. Специфіка формування та розвитку теоретико-літературної думки. Літературна творчість як наука і навчальна дисципліна.	7/7	2/2		2/		3/5
Тема 2. Основні етапи розвитку теоретико-літературної думки: античність, середньовіччя, відродження.	5/5			2/		3/5
Тема 3. Розвій теоретико-літературного світорозуміння від бароко до німецького класичного іdealізму.	7/5	2/		2/		3/5
Тема 4. Основні напрями та течії у розвитку літературознавства крізь призму соціальної комунікативістики.	7/9	2/2		2/2		3/5
Тема 5. Фройдизм, структуралізм, екзистенціалізм у структурі світового літературознавства.	5/5			2/		3/5
Тема 6. Генерика художньої літератури.	5/7			2/2		3/5
Тема 7. Літературні роди в різні епохи: лірика, епос, драма та суміжні жанри.	7/7	2/2		2/		3/5
Тема 8. Епос як літературний рід.	5/5			2/		3/5
Тема 9. Література та журналістика як системи: модифікації жанрів.	7/5	2/		2/		3/5

Тема 10. Метажанр утопії та антиутопії.	5/5			2/		3/5
Разом за модуль 1.	60/60	10/6		20/4		30/50
Модуль 2.						
Тема 11. Драма як літературний рід.	5/5	/		2/		3/5
Тема 12. Жанрологічне означення кіносценарію.	5/5	/		2/		3/5
Тема 13. Художній метод, художньо-публіцистичний образ, проблема типового в літературознавстві та журналістиці	7/5	2/		2/		3/5
Тема 14. Внутрішня і зовнішня форма літературно-художнього твору.	5/5			2/		3/5
Тема 15. Проблема поетики і цілісності літературного та журналістського твору.	7/5	2/		2/		3/5
Тема 16. Художня мова: журналістика і художньо-публіцистична комунікація.	7/5	2/		2/		3/5
Тема 17. Сучасні тенденції стильового розвитку літературної та журналістської творчості в умовах російської агресії.	7/7	2/2		2/		3/5
Тема 18. Новітні тенденції та проблеми у розвитку літературознавства як креативної комунікаційної галузі.	7/9	2/2		2/2		3/5
Тема 19. Мова прозова, мова віршована. Версифікація.	5/6	/		2/		3/6
Тема 20. Презентація журналістських есе.	5/8	/		2/2		3/6
Разом за модуль 2	60/60	10/4		20/4		30/52
Разом за семестр	120/120	20/10		40/8		60/102

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Специфіка формування та розвитку теоретико-літературної думки. Літературна творчість як наука і навчальна дисципліна.	2	–
2.	Основні етапи розвитку теоретико-літературної думки: античність, середньовіччя, відродження.	2	–
3.	Основні етапи розвитку теоретико-літературної думки: бароко, класицизм, просвітництво.	2	–

4.	Нові напрями у розвитку світового літературознавства як творчості та науки.	2	2
5.	Фройдизм, структуралізм, екзистенціалізм у структурі світового літературознавства.	2	–
6.	Генерика художньої літератури.	2	2
7.	Лірика як літературний рід.	2	–
8.	Епос як літературний рід.	2	–
9.	Модифікації романного жанру в літературі доби постмодернізму.	2	–
10.	Метажанр утопії та антиутопії.	2	–
11.	Драма як літературний рід.	2	–
12.	Жанрологічне означення кіносценарію.	2	–
13.	Література як вид мистецтва. Поняття «художній образ».	2	–
14.	Внутрішня і зовнішня форма літературно-художнього твору.	2	–
15.	Цілісність літературного твору.	2	–
16.	Художня комунікація.	2	–
17.	Стильовий розвиток літератури.	2	–
18.	Українське літературознавство від зародження до сьогодення: проблеми становлення та розвитку.	2	2
19.	Мова прозова, мова віршована. Версифікація.	2	–
20.	Презентація журналістських есе.	2	2
Разом		40	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	☐ Написати есе на тему «Роль літератури в медійному просторі». ☐ Розглянути зв'язок засад літературної творчості та теорії літератури з психологією, естетикою, мистецтвознавством, мовознавством, історією та іншими науками. Як ці взаємозв'язки впливають на розвиток літературознавства?	3	5
2.	☐ Підготувати презентацію на тему «Гуманізм епохи Відродження». ☐ Проаналізувати статтю Лісовська О. Епоха українського літературного відродження: наукові інтерпретації.	3	5

	<p><i>Актуальні питання гуманітарних наук 2020. № 34 (3). С. 100-108. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/34_2020/part_3/18.pdf</i></p> <p>Прокоментувати думки І. Франка, В. Перетца, М. Грушевського, С. Єфремова, Д. Чижевського, Д. Наливайка щодо розвитку української літератури в цей період.</p>		
3	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Визначити основні риси кожної з великих епох – Бароко, Класицизм, Просвітництво – та назвати найвідоміших представників. ☐ Довести, чому саме Н. Буало вважається теоретиком класицизму. 	3	5
4.	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Пояснити сутність порівняльно-історичного підходу до вивчення літератури. ☐ З'ясувати найвідоміші українські наукові центри вивчення компаративістики. ☐ Виокремити основні етапи компаративних досліджень, охарактеризувати тенденції сучасної компаративної методології. 	3	5
5.	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Опрацювати публікацію <i>Забіяка І. Елементи структуралізму в літературознавчій концепції Дмитра Чижевського. Слово і час. 2014. № 6. С. 51-56. URL: http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/149877</i> ☐ Сформулювати власне ставлення до висловленої думки: «Модернізм добрий тим, що є прецедентом європеїзму» (С. Павличко). 	3	5
6.	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Виготовити схему структурування літератури з точки зору генерики (рід літератури – на вибір студента). ☐ Підготувати презентацію на тему «Формально-змістові ознаки роману / оповідання / нарису / новели» (літературний вид на вибір студента). ☐ Підготувати тези виступу на тему «Суміжні форми генерики в сучасній літературі». 	3	5
7.	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Проаналізувати ліричний твір (П. Верлен, Л. Костенко, Р. Рільке) (на вибір студента). ☐ Написати характеристику образу ліричного героя (автор і твір на вибір студента). ☐ Виявити основні специфічні риси лірики як літературного роду (предмет зображення, об'єктивність / суб'єктивність, наявність / відсутність сюжету, особливості художнього часу та простору, основні зображальні засоби, прозова / віршована форма, поняття «ліричний герой», обсяг, призначення) на прикладі конкретного ліричного тексту (автор і твір на вибір студента). 	3	5

8.	<ul style="list-style-type: none"> □ Провести дискусію на тему «Способи відтворення дійсності та вираження авторської свідомості в епічних творах різних епох». Студенти в мінігрупах (4-5 осіб) готують інформацію щодо однієї епохи (на вибір). □ Підготувати презентацію на тему «Розвиток генологічної романної концепції у «новороманістів» (М. Бютор, А. Роб-Гріє, Н. Саррот, К. Сімон)». 	3	5
9.	<ul style="list-style-type: none"> □ Проаналізувати публікацію Журба С. <i>Жанрові модифікації роману «Вільний світ» Т. Белімової</i> (URL: https://core.ac.uk/download/pdf/268531899.pdf). Дати відповіді на наступні запитання: <i>Які ознаки оновлення романного жанру можна виокремити на фабульно-композиційному рівні? У чому виявляється індивідуальна манера письма Т. Белімової? Як декодується назва роману «Вільний світ» після його прочитання?</i> □ Підготувати і записати відеоогляд однієї з книг романів У. Еко. 	3	5
10.	<ul style="list-style-type: none"> □ Підготувати презентацію на тему «Нові моделі антиутопії» (практопія, екоутопія, постантиутопія, антиутопія «темного майбутнього», есхатологічна антиутопія, постапокаліптична антиутопія, бестіарна антиутопія та ін.). □ Опрацювати статтю Левчук Т. <i>Утопія: жанрова матриця та текстове втілення</i> (URL: https://core.ac.uk/download/pdf/153576714.pdf). З'ясувати, у чому відмінність текстового втілення жанру утопії у спадщині Т. Мора, Т. Кампанелли та Ф. Бекона. 	3	5
11.	<ul style="list-style-type: none"> □ Написати есе на тему «Феномен “Конотопської відьми” у Національному академічному драматичному театрі ім. І. Франка» (режисер Іван Уривський). □ Проаналізувати статтю Лесі Українки «Європейська соціальна драма в кінці ХІХ ст.» (<i>Українка Леся. Збір. тв. : у 12 т. Т. 8 : Літературно-критичні та публіцистичні статті / ред. П. Колесник ; упоряд. та приміт. М. Гончарука. Київ: Наук. думка, 1977. 320 с.</i>). Відповісти на питання: <i>Які два жанрово-стильові напрями сучасної драматургії виділяє авторка? У чому, на думку Лесі Українки, пріоритет нової драми? Кого з драматургів авторка вважала найвизначнішим і найпершим творцем нової драми?</i> 	3	5
12.	<ul style="list-style-type: none"> □ Написати есе на тему «Жанрова автентичність кіносценарію». 	3	5

	<ul style="list-style-type: none"> □ Проаналізувати документальний фільм «20 днів у Маріуполі» (режисер М. Чернов) з погляду жанрових особливостей, сценарної структури, режисерської роботи. 		
13.	<ul style="list-style-type: none"> □ Опрацювати статтю Лисенко Є. <i>Образ, словесний образ, художній образ: уточнення понять. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика. 2018. Вип. 34(1). С. 114–116. (URL: http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/12208). З'ясувати відмінність понять: образ, словесний образ, художній образ, образність, художній текст. Проілюструвати прикладами.</i> □ Проаналізувати художній твір (на вибір студента), у якому переосмислюється міф, легенда, ритуал чи міфологічний образ. На основі аналізу підготувати доповідь або презентацію. □ Обрати образ із художнього твору та дослідити, як він створений на основі умовності. Які символічні або метафоричні елементи використовуються для створення цього образу? Як умовність допомагає автору передати певні ідеї або концепції? 	3	5
14.	<ul style="list-style-type: none"> □ Дослідити архітектоніку художнього твору (на вибір студента), з'ясувавши значення поняття «архітектоніка» та його зв'язки з іншими літературознавчими термінами (композиція, структура). □ Обрати одну медіапублікацію (на вибір студента) та виявити, які словотворчі, лексико-синонімічні, синтаксичні та інші мовленнєві засоби використовуються автором для залучення уваги та створення емоційного впливу на читацьку аудиторію. 	3	5
15.	<ul style="list-style-type: none"> □ Підготувати презентацію з прикладами різних типів сюжетів. □ Опрацювати статтю Сидоренко І. <i>Архітектоніка та композиція художнього твору як елементи авторського ідіостилю. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2019. № 1 (17). С. 19-24. URL: https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2019/1/2.pdf. Відповісти на наступні питання: У яких основних чотирьох напрямках спрямоване сучасне наукове трактування композиції тексту? Які основні ознаки характеризують поняття художньої композиції? Які функції виконує композиція художнього тексту?</i> 	3	5
16.	<ul style="list-style-type: none"> □ Підготувати запитання для інтерв'ю із сучасним письменником, які допомогли б з'ясувати особливості художньої комунікації у його творах. Пояснити, у якому 	3	5

	медіа вийде ваш матеріал, його формат / жанр; сказати місце запису розмови; визначити мету розмови. ☐ Дослідити на прикладі художнього твору (на вибір студента) як автор використовує власну мову і мову інших персонажів для втілення авторського задуму, вираження теми та ідеї твору, характеристики персонажів.		
17.	☐ Провести панельну дискусію «Модерністські течії в українському літературному процесі». ☐ Створити відеорекомендацію щодо прочитання української модерної прози (автор і твір на вибір студента). ☐ Записати аудіоподкаст з експертом у галузі української літератури (письменник, літературний критик) на тему «Герменевтична стратегія Д. Чижевського».	3	5
18.	☐ Підготувати презентацію на тему: «Українська література в еміграції». ☐ Виголосити доповідь на тему: «Українська література в діаспорі». ☐ Записати відеоогляд «Українська література під час повномасштабної російсько-української війни».	3	5
19.	☐ Дискусія на тему «Чим відрізняється мова прозова та віршова?». ☐ Підготувати власну презентацію «Українські поетеси: від Анисії Парфенівни і Анна Люболичівни до Ліни Костенко».	3	5
20.	☐ Написати і презентувати власне есе. За бажанням студента можна використати один із прийомів побудови есе, запропонованих Р. Стефурак.	3	7
Разом		60	102

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби використовуватимуться двох видів: дидактичні засоби передачі навчальної інформації (екранно-проекційна апаратура) та технічні засоби перевірки знань студентів (персональні комп'ютери ТРЦ при кафедрі журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет») для тестування рівня залишкових знань та умінь студентів.

Обладнання: комп'ютерне обладнання навчального ТРЦ та кабінету мультимедійної платформи «Media Vista» (<https://mediavista.com.ua/about-us>).

Програмне забезпечення: ліцензійне програмне забезпечення для персональних комп'ютерів, надане у рамках міжнародного проєкту Erasmus+ KA2 «DESTIN – Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, доброчесність та професіоналізм» (<http://destin.uzhnu.edu.ua/home-en/>), сервіси та послуги «Google», «Microsoft Office» (Word, PowerPoint), «Prezi» (Presentation Software), Сайт відділення

журналістики (<https://mediadep.uzhnu.edu.ua/>), платформа для дистанційного навчання «Moodle» (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=106>).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Засади літературної творчості: навчально-методичний посібник до вивчення курсу для студентів спеціальності 061 Журналістика (ОП «Журналістика», «Міжнародна журналістика», «Реклама та зв'язки з громадськістю») / Укл. Бідзіля Ю.М., д.н. із соц-х комун., проф.; Гецько Г.І., канд. філог. н., доц. Ужгород, 2024.
2. Астрахан Н.І. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 296 с.
3. Галета О. Від антології до онтології. Київ: Смолоскип, 2022. 640 с.
4. Лапко О.А. Основи теорії літератури : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 114 с.
5. Літературознавчий дискурс від бароко до постмодерну : Колективна монографія / Упор., наук. редактор Н. Левченко. Київ-Люблін-Харків : Майдан, 2020. 602 с.
6. Семків Р. Як читати українських класиків. Київ: Видавництво Stretovych, 2024. 296 с.
7. Ференц Н. Сучасні методологічні засади літературознавства: навчально-методичний посібник. Ужгород, 2021. 142 с.

Допоміжна література

8. Астаф'єв О., Радишевський Р. Польська та українська літератури доби Ренесансу і Бароко. Київ : Талком, 2021. 639 с.
9. Астрахан Н.І. Буття літературного твору: Аналітичне та інтерпретаційне моделювання: монографія. Київ : Академвидав (Серія : «Монограф»), 2014. 432 с.
10. Балаклицький М.А. Есе як художньо-публіцистичний жанр: метод. матеріали для студ. зі спец. «Журналістика». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 74 с.
11. Безпечний І. Теорія літератури. Торонто: видавництво «Молода Україна» 1984. 304 с.
URL: <https://diasporiana.org.ua/category/ukrainica/>
12. Бідзіля Ю., Надворна І. Творчі горизонти Петра Скунця-публіциста. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 28. С. 202–210.
13. Бідзіля Ю.М. Філософія комунікації постмодернізму в «Записках українського самашедшого» Ліни Костенко. *Наук. вісник Ужгородського університету*. Сер. Філологія. Соціальні комунікації. 2012. № 27. С. 151–156.
14. Бовсунівська Т.В. Жанрові модифікації сучасного роману. Харків: Вид-во «Діса плюс», 2015. 368 с.
15. Бовсунівська Т. Теорія літературних жанрів. Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2009. 519 с.

16. Гарачовська О. Есе в художній публіцистиці: нові стильові конструкції. *Український інформаційний простір*, 2022. № 2 (10). С. 110–118. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.269831>.
17. Качуровський І. Генерика і архітектоніка: У 2 кн. Київ: Києво-Могилянська академія, 2008. 376 с.
18. Ковалів Ю. Жанрово-стильові модифікації в українській літературі: монографія. Київ: Видавництво КНУ ім. Т. Шевченка, 2012. 191 с.
19. Кудрявцев М. Драма ідей в українській новітній літературі ХХ ст.: монографія. Кам'янець-Подільський : Oium, 1997. 272 с.
20. Літературознавча енциклопедія: у двох томах / автор-укладач Ю.І. Ковалів. Київ: Академія. (Енциклопедія ерудита). Т. 1 : А (аба) - Л (лямент). 2007. 608 с.; Т. 2 : М (Маадай-Кара) - Я (я-форма). 2007. 624 с.
21. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. 2-ге вид., випр., допов. Київ: Академія, 2007. 752 с.
22. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1999. 447 с.
23. Рарицький О. Історія української літератури ХІ–ХVІІІ ст. (Середньовіччя. Ренесанс. Бароко). Кам'янець-Подільський : Рута, 2020. 171 с.
24. Сільман К.В. Есе як жанр на перетині літератури та журналістики : дис. канд. ... філол. наук : 10.01.06. Миколаїв, 2019. 228 с.
25. Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства): Підруч. для студ. вищ. навч. закл. з гуманіт. спец. філологія, журналістика, літературна творчість; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. 2. вид., випр. і доп. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с.
26. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ: Знання 2011. 432 с.
27. Хороб С. Українська модерна драма кінця ХІХ – початку ХХ століття: Неоромантизм, символізм, експресіонізм: монографія. Івано-Франківськ : Плай, 2002. 413 с.
28. Якубовська М.С. У дзеркалі слова: есеї про сучасну українську літературу. Львів: Каменяр, 2005. 751 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

29. Аудіоподкасти Іванни Шкромиди про літературу. URL: <https://vitriana.uamodna.com/>
30. Відеолекторій «Wisecow» з питань літератури та мистецтва. URL: <https://wisecow.com.ua/>
31. Гугл-академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/>
32. Детектор медіа. URL: <https://detector.media/>
33. Електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/>
34. ЛітАкцент – світ сучасної літератури. URL: <https://litakcent.online/>
35. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. URL: <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/>
36. Медіаграмотність. URL: <https://ms.detector.media/>
37. Медіакритика. URL: www.mediakrytyka.info/
38. Навчальний курс МедіаДрайвер. URL: <http://mediadriver.online/>
39. Наукова бібліотека Ужгородського національного університету. URL: <https://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
40. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>